

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Казарян Олександри Генріхівни
«Фінансове регулювання банківського сектору України»,
поданої до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Аналіз результатів дисертаційної роботи Казарян Олександри Генріхівни дає змогу сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності, особливостей, логічної структури, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки дослідження, основні положення якого подані до захисту.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ ПРОГРАМАМИ

Формування потужної економіки, забезпечення стійкого соціально-економічного зростання передбачає функціонування розвиненого банківського сектору та добре налагодженого механізму його фінансового регулювання. Сучасна геоекономічна ситуація вимагає розробки принципово нових підходів до фінансового регулювання з урахуванням наслідків глобальної фінансової кризи, яка не оминула і Україну. У зв'язку з цим, зростає важливість розробки та обґрунтування таких механізмів регулювання в банківському секторі, які б дали змогу мінімізувати можливість виникнення фінансових криз та забезпечити фінансову стійкість банківського сектору. Водночас відбувається посилення регуляторного тиску на банківський бізнес шляхом проведення структурної реформи банківського сектору, запровадження підвищених вимог до капіталу та ліквідності банків в межах Базеля III, встановлення додаткових вимог до розміру їх активів та напрямків

діяльності тощо. В умовах загальноекономічної рецесії та браку платоспроможних позичальників, зниження довіри до національних фінансових систем суттєво ускладнюється забезпечення рентабельності як основного інтересу банківського бізнесу в ринкових умовах. Це стимулює розвиток нових спекулятивних механізмів отримання прибутку у фінансовій сфері, що є загрозовим для банківського сектору та відновлення економічного зростання країни. З цих позицій тема дисертаційної роботи Казарян Олександри Генріхівни актуальна та своєчасна.

Поставлена мета відповідає темі дисертаційного дослідження. Досягнення окресленої мети розкривається у комплексі завдань, причому головна увага дисертантом зосереджується на дослідженні питань, пов'язаних із теоретичним узагальненням сутності фінансового регулювання банківського сектору, особливостей становлення і розвитку форм та механізмів регулювання банківського сектору в Україні. Висновки є узагальненням досліджень та основою формулювання практичних рекомендацій.

Додатковим підтвердженням актуальності обраної теми дисертаційного дослідження є її відповідність науково-дослідній роботі Чернігівського національного технологічного університету за темами: «Стратегічні пріоритети та механізми фінансового забезпечення інноваційного розвитку базових галузей національного господарства» (№ державної реєстрації 0118U004407), у межах якої авторкою запропоновано теоретичні контури механізму регулювання банківського сектору України; «Теоретико-прикладні аспекти фінансових стимулів розвитку суб'єктів господарювання в умовах нестаціонарної економіки» (№ державної реєстрації 0118U004408), де дисертанткою розглянуто вітчизняну практику регулювання банківським сектором; «Науково-прикладні засади управління фінансово-економічною безпекою на макро-, мезо- та мікрорівні» (№ державної реєстрації 0118U004409), у межах якої авторкою надано оцінку ключовим параметрам розвитку банківського сектору в Україні.

Із вищезазначеного зрозуміло, що дисертаційна робота Казарян Олександри Генріхівни виконана на актуальну тему, висвітлення якої є своєчасним та обґрунтовує авторський підхід до вирішення наукової задачі, що виявляється в поглибленні теоретичних і методичних положень, а також розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму фінансового регулювання банківського сектору України.

СТУПІНЬ ОБґРУНТОВАНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ

Отримані здобувачем результати дисертаційного дослідження, сформульовані висновки і рекомендації є науково обґрунтованими, базуються на використанні класичних та новітніх поглядів на теоретичну значущість і практичну цінність фінансового регулювання банківського сектору України. Автор в процесі дослідження орієнтувався на технологію наукових досліджень, фундаментальні положення теорії фінансів. Дисертантом використовувались такі методи дослідження: діалектичний – при дослідженні сутності поняття „фінансове регулювання банківського сектору”; логічного узагальнення – для забезпечення послідовності проведення наукового дослідження; системного аналізу – для виявлення закономірностей та особливостей фінансового регулювання банківського сектору на макро- та мікроекономічному рівнях; графоаналітичний – для модельного та ескізного подання теоретичних і практичних результатів наукового пошуку та наочності відображення статистичних даних; алгоритмічний – при розробці інституційної платформи фінансового регулювання банківського сектору України; аналізу й синтезу, економіко-математичний та нечіткої логіки – для оцінки сучасного стану банківського сектору України; факторного і ретроспективного аналізу, статистичних та експертних оцінок – при дослідженні ключових проблем фінансового регулювання банківського сектору.

Інформаційну базу дисертаційної роботи сформували законодавчі та

нормативно-правові документи з питань регулювання банківських установ, офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Національного банку України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з досліджуваної проблематики. У роботі використано інформацію провідних міжнародних організацій, дослідницьких інституцій та установ, що займаються дослідженнями та підготовкою статистичної інформації в фінансовій сфері.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження забезпечується вагомою джерельною базою, достатньо широким спектром використаних наукових методів, здатністю дисертанта до критичного аналізу та узагальнень.

Вищевикладене свідчить про достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації Казарян О.Г.

НОВИЗНА НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ

Структура роботи відзначається чіткою логічною продуманістю. Узагальнення по кожному розділу є достатньо обґрунтованими і логічно репрезентовані у підсумкових висновках і рекомендаціях дисертаційної роботи. Загальна концептуальна модель дисертації в цілому органічно пов'язується з дослідженням процесу удосконалення фінансового регулювання банківського сектору України.

Аналіз основних наукових гіпотез та результатів дисертаційної роботи дають підстави стверджувати, що робота містить ряд важливих теоретичних і науково-методичних положень, які суттєво розвивають економічну науку про об'єктивні закони розвитку процесу управління фінансами банківського сектору.

Наукові результати в загальному вигляді спрямовані на розвиток

наявних та обґрунтування нових науково-методичних підходів до формування, оцінювання та врахування факторів, які впливають на фінансове регулювання банківського сектору країни.

Наукові результати дисертаційної роботи, які містять елементи наукової новизни, на наш погляд, доцільно згрупувати в три блоки.

Перший блок наукових результатів роботи містить здобутки дисертанта, що суттєво розширюють категоріально-понятійне поле дослідження та теоретичні засади процесу фінансового регулювання банківського сектору.

Так, зокрема, у роботі поглиблено розуміння змісту поняття фінансове регулювання банківського сектору, яке на відміну від існуючих підходів передбачає системний, інституційно обумовлений і динамічний процес який ґрунтується на особливостях банківської діяльності, базових положеннях теорії стійкості, рівноваги і руху функціональних систем.

У роботі також обґрунтовано основні засади до формування механізму фінансового регулювання банківського сектору, функціонування якого передбачає забезпечення безперервності суспільного відтворення та фінансової стійкості банківського сектору на основі застосування відповідного інструментарію.

На особливу увагу заслуговує теоретичне обґрунтування логічної послідовності формування інституційної платформи фінансового регулювання банківського сектору України в частині визначення сфер реалізації й умов його функціонування.

Другий блок наукових результатів роботи містить здобутки дисертанта щодо удосконалення методичних засад оцінки стану фінансового регулювання банківського сектору.

Автором запропоновано підхід до оцінки результативності фінансового регулювання банківського сектору, який на відміну від існуючих, передбачає використання методу ентропії, реалізується у три етапи (вибір показників, інтегральне оцінювання та формування шкали інтегральних показників) та передбачає розрахунок чотирьох груп індикаторів.

У роботі також удосконалено методичні засади до проведення комплексного моніторингу результативності фінансового регулювання банківського сектору в частині виокремлення й характеристики його основних етапів.

Третій блок наукових результатів роботи містить пропозиції дисертанта щодо напрямків розвитку фінансового регулювання банківського сектору в Україні.

Так, автором запропоновано підхід до систематизації зарубіжного досвіду щодо удосконалення напрямів фінансового регулювання банківського сектору шляхом обґрунтування основних заходів та інструментів, зокрема: посилення контролю за діяльністю банків; зосередження банківської діяльності на фінансуванні реальної економіки; обмеження спекулятивних банківських операцій.

У роботі розроблено пропозиції щодо обґрунтування пріоритетних напрямів удосконалення фінансового регулювання банківського сектору України, які передбачають: збільшення державних гарантій на повернення депозитів клієнтів банків; стабілізація обмінного курсу, відмова від вільного курсоутворення; зниження ставки за державними цінними паперами; зниження ставки за мобілізаційними операціями НБУ; зниження довгострокової надлишкової ліквідності банківського сектору та інші.

ТЕОРЕТИЧНЕ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Теоретична цінність даної дисертаційної роботи визначається невирішеністю цілого ряду задач, які пов'язані з проблемами фінансового регулювання банківського сектору; узагальненні зарубіжного досвіду фінансового регулювання банківського сектору; розробки інструментарію оцінки результативності фінансового регулювання банківського сектору.

Практичне значення отриманих результатів полягає в обґрунтуванні науково-теоретичних положень, удосконаленні методичних підходів та

розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму фінансового регулювання банківського сектору.

Основні положення, викладені в дисертації, доведено до рівня практичних рекомендацій, які підлягають широкому застосуванню як у проведенні подальших досліджень, так і у практичній діяльності. Достовірність отриманих результатів засвідчують відповідні розробки Казарян Олександри Генріхівни, які мають практичне значення і знайшли своє застосування в діяльності окремих установ, що підтверджується відповідними довідками про впровадження, зокрема: Управління агропромислового та економічного розвитку Саратської районної державної адміністрації Одеської області при обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо формування інституційної платформи механізму фінансового регулювання банківського сектору в Україні в частині визначення сфер реалізації й умов його функціонування (довідка № 320 від 12.12.2019 р.); Агенції регіонального розвитку Чернігівської області при проведенні комплексного моніторингу результативності фінансового регулювання банківського сектору (довідка № 215 від 11.12.2019 р.); Кредитної спілки «Освіта» Київського національного університету імені Тараса Шевченка щодо визначення зв'язку регулювання банківського сектору та соціально-економічного становища країни з використанням відповідного математично-статистичного інструментарію (довідка № 1/09-26 від 18.09.2019 р.); АТ Райффайзен Банк «Аваль» при обґрунтуванні напрямів протидії кризовим явищам у банківському секторі та їхнього впливу на конкурентоспроможність економіки (довідка № 802 від 08.02.2019 р.).

Теоретичні результати дисертації використані Чернігівським національним технологічним університетом у навчальному процесі при викладанні дисциплін «Управління фінансовою безпекою», «Національна економіка» та «Банківська система» (довідка № 305-08/761 від 25.09.2019 р.).

ПОВНОТА ВИКЛАДЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ

Основні наукові положення дисертації знайшли відображення у 12 наукових працях, з них: 6 статей у наукових фахових виданнях – 3,2 друк. арк.; 1 стаття в зарубіжному науковому виданні – 0,8 друк. арк.; 5 робіт у інших наукових виданнях та збірниках обсягом 1,2 друк. арк. Загальний обсяг публікацій – 5,2 друк. арк.

В дисертації Казарян О.Г. використані лише ті результати досліджень, які були отримані нею особисто.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ, ЗАУВАЖЕННЯ ТА ПОБАЖАННЯ

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Казарян О.Г., слід зазначити, що мають місце деякі зауваження і побажання, а окремі висновки автора є дискусійними і потребують подальшого обґрунтування.

1. У процесі здійснення декомпозиційного аналізу понятійно-категоріального апарату дослідження сутності та змісту фінансового регулювання банківського сектору, окрім підходів вітчизняних доцільно було б також висвітлити напрацювання західних економістів, що дозволило б посилити теоретичну значимість дослідження здобувача (С.25-50). В зв'язку з великим обсягом наведеного матеріалу, його доцільно було б згрупувати, а також, систематизувати погляди науковців та власного визначення сутності механізму фінансового регулювання банківського сектору. Також, у першому розділі дисертації використовується багато навчальних видань, статей у виданнях, інформації Інтернету та недостатньою мірою аналізуються монографічні джерела, які повинні бути основою джерельної бази дослідження, забезпечити обґрунтованість висновків і рекомендацій.

2. У рукописі дисертації (С.71-89) наведено результати узагальнення зарубіжного досвіду фінансового регулювання банківської системи та перспективи його адаптації до вітчизняних умов переважно за матеріалами

розвинутих країн. В той же час, на нашу думку, було б доцільно та практично корисно проаналізувати також досвід країн, які ще донедавна знаходилися у аналогічних з Україною економічних умовах, а нині успішно реалізують фінансові механізми фінансового регулювання банківського сектору. Також, із поданого тексту незрозуміло – які саме перспективні фінансові заходи застосовуються у провідних економічно розвинених країнах світу і які з них доцільно застосувати в Україні.

3. На думку опонента, недостатньо обґрунтована і потребує розширення запропонована автором інституційна платформа для фінансового регулювання банківського сектору України на рівні Уряду, центрального банку і на рівні банківських установ, оскільки складові етапи щодо реалізації відповідного механізму у дисертаційній роботі розглянуті не достатньо (С.171-187). Особливо цікавлять погляди автора щодо впорядкування інструментів фінансового регулювання банківського сектору на кожному рівні залежно від ризику (системна, локальна), типу управління тощо.

4. У дисертаційній роботі автором серед стратегічних напрямів удосконалення фінансового регулювання банківського сектору України (С.158-167) пропонується підвищення стійкості банківських установ та оптимізація їх кількості на банківському ринку шляхом посилення контролю за дотриманням вимог регулятора щодо мінімального розміру капіталу та вдосконалення системи ризик-менеджменту. Дисертант вважає, що реалізація запропонованих заходів повинна відбуватись на основі використання сукупності інструментів. Проте, в роботі не розкрито такі інструменти, які концептуально зміцнюють існуючий механізм.

5. У третьому розділі дисертаційної роботи обґрунтовуються заходи з удосконалення теоретичних контурів механізму фінансового регулювання банківського сектору в Україні. При цьому наголошується на тому, що ключовим напрямом має стати підвищення ролі державних органів влади щодо забезпечення гарантування збереження вкладів у банківських установах, надання гарантій за міжбанківськими кредитами, формування

системи моніторингу за порушенням фінансової стійкості банківського сектору, удосконалення системи управління ризиками банківського сектору. Представлені у цьому контексті пропозиції автора щодо напрямів підвищення ефективності механізму фінансового регулювання банківського сектору носять радше декларативний характер без пояснення яким чином можна їх досягти.

Проте, наведені зауваження у більшості носять дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки теоретичної і практичної цінності опонованої дисертаційної роботи. Дисертант продемонстрував гарне розуміння та відчуття актуальності проблематики. Дисертаційна робота є кваліфікованою науковою працею, виконаною автором особисто, характеризується єдністю і логікою викладення, містить науково обґрунтовані теоретичні результати і методичні положення, які мають безперечно корисну практичну значущість для ринкових трансформацій в науковій сфері і національній економіці. Це власне підтверджує високий рівень підготовки та самостійності мислення автора.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ

Дисертація, виконана Казарян Олександром Генрхівною на тему «Фінансове регулювання банківського сектору України», є самостійним науковим дослідженням актуальної проблеми, містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних і практичних питань, пов'язаних із удосконаленням процесу фінансового регулювання банківського сектору.

Представлені в дисертації наукові положення, висновки, рекомендації і пропозиції в комплексі поглиблюють теоретичні засади та практичні аспекти прийняття ефективних рішень з питань забезпечення соціально-економічного розвитку в Україні. У дисертації отримано нові науково обґрунтовані теоретичні й практичні результати, що в сукупності сприяють підвищенню ефективності функціонування як всього банківського сектору так і окремих

його складових.

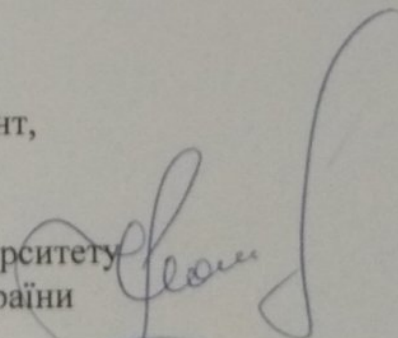
Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачем наукові завдання вирішені повною мірою і таким чином мету дослідження досягнуто. Основні положення дисертації, що задекларовані здобувачем містять елементи наукової новизни, рівень яких визначено коректно. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Автореферат є ідентичним за змістом з основними положеннями дисертації і дає повну переконливу уяву про виконану роботу.

Наукові положення, висновки та рекомендації повністю обґрунтовані, аргументовані, містять наукову новизну та пройшли необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача знайшли відображення всі положення дисертації.

Тема та зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит та профілю спеціалізованої вченої ради Чернігівського національного технологічного університету. Робота відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями 19 серпня 2015 року № 656), що висуваються до кандидатської дисертації, а її автор – **Казарян Олександра Генріхівна** – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

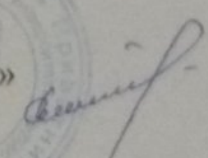
Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри економіки,
підприємництва, менеджменту
Київського міжнародного університету
Міністерства освіти і науки України

О.М. Момот

Підпис Момота О.М. засвідчую.

Проректор з науково-педагогічної
ПЗВО «Київський міжнародний університет»
доктор педагогічних наук, професор

С.М. Мартиненко